

Chejder תדר

Målning av Mayer Kirschenblatt

Ur barndomsminnen berättade av Mayer Kron, som föddes 1905 i Litauen. Han lyckades överleva Förintelsen och bosatte sig efter kriget i Kanada. <http://migs.concordia.ca/memoirs/kron/kron.html>

"Jag började skolan i en *chejder* år 1910 då jag var fem år gammal.

En *chejder* var en ganska enkel skola. Bokstavligt betyder *chejder* "ett rum" och många har kanske haft möjlighet att se någon målning av ett sådant rum, där små pojkar sitter runt ett långt bord medan rebben undervisar dem om den heliga Bibeln. Pojkarna började vanligtvis vid fem eller sex års ålder. Min rebbe kallades Kejdaner-rebben, för han kom ifrån staden Keidan. Jag minns honom som en mycket lång man med svart skägg och han var mycket sträng. När han tyckte att vi hade gjort något fel brukade han dra oss i öronen eller ställa oss i skamvrån. Han hade en *kantshik* (en piska) för allvarigare förseelser. Det stoppade oss i alla fall inte från att göra en massa hyss för att irritera honom, som att lägga häftstift på hans stol, smutsa ned hans rock eller reta hans fru och de många barnen i familjen.

Jag kommer ihåg att vi pojkar brukade sitta runt bordet, med olika slags huvudbonader. Vi var i rebbens hus hela dagen. Till och med kalla vinterdagar var vi tvungna att gå till skolan och på kvällen gick vi hem med lyktor i händerna och med filtade stövlar på fötterna för att hålla oss varma. Mamma brukade packa ned en lunch, eftersom vi inte kunde komma hem på någon rast. Den bästa lunchen, särskilt på vintern, var mörkt bröd med gåsfett och korv. Ibland fick jag med en apelsin eller vindruvor. Det ansågs vara delikatesser, och var vanligtvis avsett endast för dem som var sjuka. Bananer, grapefrukt och tomater var okända för oss då. Det var alldeles för dyrt. Jag var alltid en mager kille, och för att jag skulle bli lite kraftigare fick jag dricka ganska mycket mjölk, som jag inte gillade. För att jag skulle dricka mjölken, gav mamma mig lite choklad till. De dagar då jag fick med mig mjölk till lunch, kunde jag inte äta korv, för enligt kosherlagarna måste man vänta några timmar innan man kunde äta kött efter att ha druckit mjölk. Om man äter kött först, måste man vänta sex timmar innan man kan dricka mjölk."